

TROMS FYLKESKOMMUNE

Fylkesordføreren

Kommunal- og regionaldepartementet
Kommunenes Sentralforbund, Oslo
Kommunenes Sentralforbund, Troms

KOMM. OG REG. DEP	
18 JAN 2005	
04/2771-101	
Ark.	013
Avd.	RA / SSF / MAG

Erstatter E.mail av
14/1-05

Deres ref.	Saknr.	Telefaks	Dato
	03/03708-043	77 78 80 01	14.01.2005
Vår ref.	Arkiv	Tlf. dir.innvalg	Saksbehandler
000917/05	020	77 78 81 72	Hauk-Are Kristiansen

Oppgis ved alle henv.

HØRING PÅ DISTRIKTSKOMMISJONENS UTREDNING OG KS-RAPPORTEN OM REGIONALISERING

Troms fylkesting behandlet sak 1/05 "Høring på distriktskommisjonens utredning og KS-rapporten om regionalisering" i møte den 14.01.05 og vedtok følgende høringsuttalelse:

"HØRINGSUTTALELSE - DISTRIKTSKOMMISJONENS UTREDNING NOU 2004:19 OG KOMMUNENES SENTRALFORBUNDS UTREDNING KOU 2004:1

Troms fylkesting viser til Kommunal- og regionaldepartementets høringsbrev av 14. oktober 2004, samt Kommunenes Sentralforbunds høringsbrev av 13. september 2004. Troms fylkesting finner det naturlig å se spørsmål om oppgavefordeling og maktfordeling/regionalisering i sammenheng med øvrige spørsmål knyttet til distrikts- og regionalpolitikken og vil derfor også omtale slike spørsmål i høringsuttalelsen.

Fylkestinget vil uttrykke en positiv holdning til initiativet til å nedsette en egen Distriktskommisjon. Vi er også svært tilfreds med de viktigste politiske veivalg kommisjonen har gjort – der det fokuseres på sammenhengen mellom økt verdiskaping og mindre sentralstyring.

Troms fylkesting vil generelt bemerke at Distriktskommisjonens forslag framstår som konsistent, med en klar sammenheng mellom mål, strategier og virkemidler.

Troms fylkesting vil likevel påpeke at distriktskommisjonen ikke har lagt nok vekt på de utfordringer og muligheter livskraftige småsamfunn står overfor, og ber om at departementet går nærmere inn på denne problemstillinga.

Troms fylkeskommune er ikke tilfreds med at Kommunal- og regionaldepartementet har splittet opp behandlingen av Distriktskommisjonens innstilling. Regionenes framtid i Norge er komplekse utfordringer – der innhold og strukturer henger sammen. Det er derfor lite fruktbart å skyve unna spørsmålet om fylkeskommunenes framtid når Norges distrikts- og regionalpolitikk skal drøftes.

Troms fylkeskommune velger derfor å drøfte også fylkeskommunenenes framtid i denne høringssaken. Vi konstanterer at denne debatten pågår i alle politiske partier, i ulike offentlige utredninger og ikke minst i fylkene. Det blir kunstig å legge lokk på denne debatten nå og avvente drøftingen fram til 2007 slik departementet tar til ordet for.

Troms fylkeskommune har det siste ett og et halvt år vært svært fokusert på å ha en bred og åpen debatt om regionalisering og demokratisering. Fylkesrådet nedsatte regionaliseringsutvalget i oktober 2003, som avga sin innstilling i juni 2004.

Utgangspunktet for Troms fylkeskommune i debatten om den framtidige regional- og distriktspolitikk er at vi ønsker sterke lokalsamfunn – og sterke regioner. Den utstrakte sentralstyring og maktkonsentrasjon rundt departementer, direktorater og statlige etater svekker mulighetene for verdiskaping og øker avstanden mellom beslutningstakere og brukere. Sentralstyringen gir også et ødeleggende "Oslo-sug" – der lokale og regionale næringsaktører og politiske aktører bruker unødige mye tid på å ovebeviste beslutningstakere i Oslo – i stedet for å gjennomføre prosjekter i egen region.

Fylkestinget vil understreke at regionalisering ikke innebærer elementer av føderalisme. Fylkestinget tar utgangspunkt i at Norge trenger en sterk nasjonalstat. Problemet i Norge i dag er at nasjonalstaten – gjennom blant annet øremerkede tilskudd, lover, forskrifter, nasjonal reformiver og enkeltvedtak – dykker dypt ned i det folkevalgte regionale og lokale demokrati. Det innebærer en form for nasjonal "overstyring" som svekker det regionale og lokale demokrati.

Fylkestinget mener nasjonalstaten skal være god på de oppgaver som er viktig for hele nasjonen. Storting og regjering har ansvaret for den overordnede nasjonale styring og naturligvis et særlig ansvar for vår utenrikspolitikk, forsvarspolitikk, finans- og pengepolitikk, justispolitikk og overordnede spørsmål innen sektorpolitikken. Men gjennom departementenes sterke posisjon og stadig flere direktorat og statlige etater regionalt og lokalt er staten nå representert i "alle politiske kanaler". Det statlige direktør- og fylkesmannsstyre influerer på alle områder i hele Norge.

Det er ikke bra for landet. Regionalisering innebærer at flere av disse oppgavene flyttes ut. Troms fylkeskommune legger til grunn følgende prinsipper for dette:

- Norge trenger en sterk nasjonalstat – men ikke en overstyrende nasjonalstat som blander seg inn i alt, overalt.
- Hovedfokus dreier seg om mer demokrati og økt verdiskaping. Mer demokrati fordi det er en basalverdi – mer verdiskaping fordi det skaper grunnlag for levedyktige lokalsamfunn og regioner. Ved valg av forvaltningsnivå skal nærhetsprinsippet legges til grunn.
- Betydelige oppgaver innen blant annet samferdsel, næring, helse, kultur, utdanning, landbruk, fisk og miljø bør overføres fra statlig nivå til et direkte folkevalgt regionalt nivå.
- Uansett hvordan Norge skal styres i framtiden vil det være et nivå mellom stat og kommuner. Fylkestinget mener dette nivået bør være folkevalgt.
- Dagens fylkesmannsembede bør kun utføre lovlighetskontroll og for øvrig være et rent praktisk og administrativt bindeledd mellom stat og regioner/kommuner.
- Det framtidige politiske mellomnivå skal være den viktigste pådriver for å drive fram økt verdiskaping og bidra til gode regionale prosesser med de ulike partnere.

- Forutsatt at flere oppgaver legges til regionalt nivå – bør geografisk størrelse og struktur på de framtidige regioner diskuteres. Fylkestinget vil gi mer detaljerte svar om dette når fylkestingsmeldingen om regionalisering behandles.
- Det fremtidige regionsnivået i Nord-Norge bør i en internasjonal kontekst sikres status som en arktisk region.

I det følgende er høringsuttalelsen strukturert etter NOU-ens kapittel 7 Konklusjoner og anbefalinger.

Kap 7.1 Visjon for distrikts- og regionalpolitikken

Fylkestinget slutter opp om kommisjonens visjon.

Kap 7.2 Mål for distrikts- og regionalpolitikken

Fylkestinget er enig med kommisjonen i at regionalpolitikken og distriktpolitikken må betraktes som to politikkområder, der en målrettet distriktpolitikk kommer i tillegg til regionalpolitikken.

Fylkestinget støtter kommisjonens mål for regionalpolitikken og mål for distriktpolitikken.

Fylkestinget mener kommisjonen her har kommet fram til gode målformuleringer som vektlegger helt sentrale aspekter ved disse politikkområdene.

Målsettingen om å bevare bosettingsmønsteret og ha en god fordelingspolitikk, bør være rettesnor for all regional utviklingspolitikk. Sammen med et godt tjeneste- og velferdstilbud vil dette være grunnlaget for levedyktige lokalsamfunn i hele landet.

Kap 7.3 Overordnede strategier

Distriktskommisjonen har formulert fire hovedstrategier, som anbefales lagt til grunn for distrikts- og regionalpolitikken:

- Politikk for å møte endring
- Vekt på den brede politikken
- Desentralisering av makt til folkevalgte organer
- Utnytte handlingsrommet i den smale distriktpolitikken.

Fylkestinget mener dette er riktige og nødvendige strategier for å realisere målsettingene. Fylkestinget støtter disse strategiene.

Kap 7.4 Konkrete anbefalinger

7.4.1 Anbefalinger med ulik tidshorisont

Fylkestinget slutter seg til kommisjonen i at anbefalingene må sees i sammenheng. Selv om en rekke av anbefalingene kan gjennomføres på kort sikt og innenfor dagens styringsstruktur, og disse anbefalingene hver for seg kan være fornuftige, er dette ikke tilstrekkelig. Skal det legges grunnlag for en helhetlig, målrettet og effektiv distrikts- og regionalpolitikk vil det også kreves mer grunnleggende endringer i politikk og styringsstruktur.

Fylkestinget er skeptisk til flertallets anbefaling vedrørende omlegging av næringsstøtten til landbrukssektoren (jf. Kap. 4.4.2 og 7.4.3).

7.4.2 Anbefalinger vedrørende styringsstruktur

Forvaltningsstruktur og oppgavefordeling (avsnitt side 112)

Fylkestinget slutter seg til kommisjonen og flertallet på disse punktene. Desentralisering av makt til direkte folkevalgte organer bør være en hovedstrategi. Dette er viktig av mange årsaker, blant annet verdiskaping og ansvarliggjøring som kommisjonen her peker på. Samtidig har staten et overordnet ansvar, og må ivareta distrikts- og regionalpolitiske hensyn i sin politikk.

Det er videre nødvendig med en styrket territoriell samordning av politikken, også innenfor det som i dag er statlige sektorer. Fylkestinget mener dette må ses i sammenheng med utformingen av det nye regionale folkevalgte organ, hvilke oppgaver dette nivået tillegges og hvilket geografisk omfang regionene får.

Trenivåmodell - (flertallsanbefaling - avsnitt side 113 og første spalte side 114)

Fylkestinget slutter seg til flertallets anbefalinger på disse punktene, men ønsker å gå noe lengre enn kommisjonens konklusjoner på enkelte områder:

- Spesielt vedrørende modellvalg:

En rekke vesentlige hensyn ivaretas best med en trenivåmodell der det desentraliseres betydelig mer makt fra staten til et direkte folkevalgt regionalt nivå. Fylkestinget vil bl.a. vise til hensyn til demokratisk medvirkning, til prioriteringseffektivitet, til næringsutvikling, verdiskaping og samlet ressursutnyttning, til territoriell samordning og helhetssyn og til klarhet i ansvarsdelingen.

Fylkestinget betrakter ikke en modell med regionkommuner eller en 2-nivåmodell som gode alternativer. Fylkestinget ser slike modeller som modeller for å administrere mer enn for å utvikle Norge. Innføringen av dette vil styrke sentrale beslutningstakere på bekostning av folkevalgte i ulike deler av landet, og vil med sannsynlighet medføre detaljert overstyring av et statlig voksende byråkrati. Det vil innebære et demokratisk tap ved at styringen med sentrale utviklingsoppgaver flyttes fra politikere til byråkrati, eventuelt også delvis til indirekte valgte organer. I sum bidrar dette til å umyndiggjøre det regionale Norge ved at det ikke gis mulighet til å ta ansvar for egen utvikling. Det vil samtidig bety at Norge vil mangle et regionnivå som kan bidra i grenseoverskridende samarbeid. Disse modellene vil ikke minst medføre store omstillingskostnader uten at det er påvist noen effektiviseringsgevinst. Fragmentering av ansvar, sektorisering og manglende territoriell samordning, sammen med utstrakt detaljstyring og overprøving av beslutninger, er verken prioriteringseffektivt eller kostnadseffektivt.

- Spesielt vedrørende infrastruktur og samferdsel:

Fylkestinget slutter seg til hovedtrekkene i kommisjonens syn når det gjelder det folkevalgte regionale nivåts oppgaver innenfor samferdselssektoren. I forhold til kommisjonens anbefalinger mener fylkestinget at det folkevalgte regionale nivå bør få en styrket rolle med hensyn til samordnet planleggingen av tiltak innenfor veg- og sjøtransport. I tillegg til å få en sterkere innflytelse på øvrige riksveger er det viktig at det gis en sterkere rolle i forhold til planleggingen av prosjekter på stamvegnettet og nasjonalhavnene / de intermodale knutepunkt.

Statsetatene bør forholde seg til det regionale nivåts strategivalg også i planleggingen av stamvegnettet, selv om prioriteringer av tiltak på dette området vil ligge på nasjonalt nivå. Det regionale nivå vil på samme måte som statsetatene i dag forholde seg til de

nasjonale strategier og retningslinjer for planleggingen, men vil tolke disse og gi bestillinger til de regionale statsetatene.

- ⇒ Konkret vil dette innebære at en del av de strategiske planleggingsoppgaver som i dag ligger i de regionale transportetatene må overføres til det regionale folkevalgte nivå.
- ⇒ Det regionale folkevalgte nivå bør få ansvar for kjøp av transporttjenester internt i regionen, dvs. luft, bane, båt og buss. Dette vil samle innkjøpskompetanse og legge mulighetene bedre til rette for en mer helhetlig tilnærming for kjøp av transporttjenester.

For regioner uten jernbanetilknytning må arbeidet med konsekvensutredning settes i gang snarest. Det må det åpnes for en sterkere offentlig satsing på utbygging av vei og skredsikring i den nordlige landsdelen. Videre må det legges opp til en mer fremtidsrettet offentlig satsing på sjøtransport for å kompensere for noen av de fordelingsmessige skjevheter som ligger i det offentliges subsidiering av jernbanetransporten.

Fylkestinget støtter kommisjonens anbefalinger når det gjelder bredbånd. Den statlige styringen av dette er i dag basert på at kommersielle tilbydere utvikler infrastruktur. For å sikre bredbånd i distriktene, med liten lønnsomhet på utbygging, har kommuner og fylkeskommuner finansiert utbygging.

- ⇒ Fylkestinget mener det regionale folkevalgte nivå må få økt kontroll over IKT-strategi og virkemidler, for å sikre gode forutsetninger for næringsutvikling, forskning, utdanning og velferd i distrikter og regioner.

- Spesielt vedrørende forskning og næringsutvikling:

Fylkestinget slutter seg til kommisjonens punkter om forskning og næringsutvikling, men vil samtidig påpeke at regionene i tillegg til å ha et bestillingsansvar også må ha et forvaltningsansvar.

- ⇒ Dette innebærer at virkemidler som forvaltes av Norges forskningsråds divisjon for innovasjon, samt store deler av divisjonens oppgaver, bør inngå i en regionalisert beslutningsstruktur hvor de overføres til regionene selv og forvaltes av folkevalgt organ.

Innenfor næringsutvikling foreslår kommisjonens flertall blant annet at ansvarsreformen utvides. Ansvarsreformen er et ledd i modernisering av offentlig forvaltning og fornyelse av regional- og distriktpolitikken, men den økonomiske virkemiddelrammen er for liten i forhold til behovet som det regionale partnerskap signaliserer.

For at reformen skal kunne nå sine tilsiktede mål, må flere departementer legge relevante virkemidler inn i denne posten, blant annet Landbruks- og matdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet og Nærings- og handelsdepartementet. Samordning og kobling mellom sektorer er nødvendig for å oppnå de beste helhetsløsningene og en god samlet ressursutnyttelse.

Det som i dag er nasjonale tiltak for regional utvikling (kap 552 post 72) og som i dag forvaltes av Innovasjon Norge, Norges Forskningsråd og SIVA må sees i sammenheng med regionale behov og på bakgrunn av de regionale fortrinn, og i sammenheng med annen innsats for regional utvikling innen ulike sektorer. Dette må derfor forvaltes av det nye folkevalgte regionale nivå.

- ⇒ I tillegg til økt bestillingsansvar slik som kommisjonens flertall går inn for, er fylkestinget derfor av den oppfatning at dette bør innebære utvidet

beslutningsmyndighet innenfor regionalisert næringsstøtte - innenfor budsjettområder som har stor betydning for regional utvikling innen KR, ASD og sektordepartementene LMD, NHD og FKDs områder.

- Spesielt vedrørende kultur:

Fylkestinget slutter seg til de beskrivelser som er gjort av kultursektoren som svært sentralstyrt, med en desentralisert virksomhet. Fylkestinget sier seg videre enig i den betydningen kulturpolitikk har for å skape attraktive lokalsamfunn, for næringsutvikling og verdiskaping. Utvikling av kulturområdet må sees i sammenheng med utvikling innen andre politikkområder. Et regionalt folkevalgt nivå er derfor bedre egnet enn et nasjonalt nivå til overordnet politikktutforming på sektoren, og må gis et hovedansvar.

Områder som ligger til rette for helhetlig, regional styring er bl.a.:

Kulturformidling (inkl. oppfølging av kulturinstitusjoner, museer og bibliotek), forvaltning av midler til kulturbygg og idrettsanlegg, idrett, kulturminner, folkehelse, friluftsliv, miljø og landbruk (samlet regional arealforvaltning) samt næringsutvikling på kulturområdet.

Fylkestinget konstaterer at kulturinstitusjoner med hovedsete i hovedstadsområdet mottar en uforholdsmessig stor del av det statlige kulturtilskuddet. Når også Norsk Kulturråd med fondsforvaltningen og NRK befinner seg i samme område, vil også skapende kunstnere og frilansutøvere trekke til dette området. Fylkestinget mener det bør finnes nasjonale kulturinstitusjoner (som f.eks. Den norske opera, Oslofilharmonien, Nasjonalmuseet for kunst o.l.), men mener samtidig at de regionale kulturinstitusjonene må motta en større andel og i større grad bør settes i stand til å ta et bredere og større ansvar for kunst- og kulturformidling.

Når det gjelder Riksinstitusjonene, som kommisjonen omtaler særskilt, vises det til at Regjeringen nå foreslår å innlemme Riksutstillinger i Nasjonalmuseet for kunst. Fylkestinget imøteser at regjeringen vil utarbeide en handlingsplan for landsdekkende formidling av billedkunst, kunsthåndverk, design og arkitektur i samarbeid med regionale aktører, og forutsetter at fylkeskommunene tas med i dette arbeidet.

Fylkestinget vil anbefale at de tre R-ene legges ned og at midlene går til å styrke regioninstitusjonenes produksjon og formidling.

Fylkestinget anbefaler at ansvaret for skolekonsertene i sin helhet overføres folkevalgte regionale nivå, slik at de kan samordnes med den øvrige kulturformidlingen gjennom Den kulturelle skolesekken.

- Spesielt vedrørende helse:

Helsereformen har ikke vært vellykket om man setter befolkningens følelse av innflytelse og demokratisk medvirkning og foranking i fokus. Den må evalueres, og det må iverksettes tiltak for sterkere styring av tilbud mot behov framfor lønnsomhet, og sterkere regional innflytelse på strategiske veivalg. Det folkevalgte organ må i første omgang ha en ombudsrolle i forhold til drift og utforming av spesialisthelsetjenesten. Ved etablering av nye folkevalgte regioner må ansvaret for helsesektoren, inklusive spesialisthelsetjenesten, tilbakeføres til disse.

I fase to av maktoverføringen fra stat til det folkevalgte regionale nivå bør også helsesektoren inngå. Det vil sikre innbyggerne mer nærhet til beslutningstakerne

samtidig som større og sterkere regionale enheter vil ha en struktur og funksjonalitet som er godt tilpasset helsesektorens utfordringer.

- Spesielt vedrørende finansiering:

Fylkestinget mener at den konsistente ansvarsmodellen bør være hovedmodellen ved organisering av det regionale forvaltningsnivået i framtida. Det betyr at regionene bør ha et helhetlig politisk, faglig og finansielt ansvar for å utføre de oppgavene de har ansvar for, jf det finansielle ansvarsprinsippet.

Regionene skal innenfor rammen av enhetsstaten være et sterkt og selvstendig forvaltningsnivå, med klart definerte oppgaver, ansvar, myndighet og finansiering. Sterke og myndige regioner skal gi regional merverdi til den nasjonale politikken, ved å ivareta nasjonale interesser i politikkkutforming og gjennomføring. Slike sterke regioner vil gi det beste grunnlaget for et omfattende og forpliktende samarbeid med stat, kommuner, næringsliv mv om regionale utviklingsspørsmål.

Ved fastsetting av de økonomiske rammene for de nye regionene må prinsippet være at "pengene følger oppgaven" ved overføring av en oppgave fra staten til regionen. Beregningsgrunnlaget må komme på bakgrunn av forpliktende konsultasjoner med KS. Regionene må få overført de økonomiske rammene, ikke bare for de oppgavene de skal et totalansvar for, men også - helt eller delvis - for de oppgavene de skal ha et bestiller- eller samordningsansvar for. For å sikre større forutsigbarhet, bør også Staten utarbeide 4-årige handlingplaner for sin del av det regionale arbeidet.

Fylkesrådet i Troms har allerede igangsatt et utredningsarbeid om finansieringen av det regionalt folkevalgte nivå som blant annet vil berøre skattelegging og ressursrente.

- Spesielt vedrørende internasjonal relasjonsbygging:

En naturlig opphavsgrunn for en framtidig nordnorsk region vil være å ha spesielt fokus østover mot regioner i Russland og å bygge opp regionale allianser på tvers av grensene. Landsdelen må styrke dette arbeidet blant annet i Barentsregionen. Det vil være naturlig at en slik region også søker andre regionale internasjonale samarbeidspartnere.

Fylkestinget er enig med kommisjonen i at det regionale nivå må delta i relasjonsbygging. I tillegg må det politiske regionale nivå ha en aktiv deltakende rolle med ansvar for formidling og initiativ.

- Spesielt vedrørende geografi:

Fylkestinget har foreløpig ikke trukket endelige konklusjoner om geografiske grenser, men er inneforstått med at jo flere oppgaver en ønsker regionalt, jo større endringer vil det innebære i forhold til geografi og struktur. Fylkestinget går inn for sterkere og større folkevalgte regioner. Forutsatt at regionene tilføres mer makt og myndighet enn dagens fylkeskommuner vil det innebære færre enheter på regionalt nivå i Norge.

Fylkestinget vil senere i 2005 drøfte mer detaljert den geografiske inndeling, og forutsetter i dette at flere oppgaver vil bli lagt til regionalt folkevalgt nivå. Flere modeller kan være aktuelle, primært en sterk nordnorsk region med stor grad av regionalt selvstyre, eller å dele landsdelen i to enheter – med Nordland og Troms i en region.

Gitt at staten ikke overfører flere oppgaver vil en modell med sterkere formalisert samarbeid i forhold til ulike funksjoner/oppgaver mellom dagens regionale enheter kunne være en mulighet.

Fylkestinget er enig med kommisjonen i at det er nødvendig med en hensiktsmessig spredning av regionale funksjoner, kompetansemiljøer og myndigheter, slik at etableringen av de nye regionene ikke fører til en forsterket sentralisering på regionalt nivå.

Kommunalt nivå (avsnitt side 115-116)

Fylkestinget mener at alle norske kommuner fortsatt bør være generalistkommuner når det gjelder det politiske ansvarsområdet, og slutter seg til kommisjonen på dette punktet.

Fylkestinget slutter seg til flertallets to avsnitt vedrørende kommunesammenslåing, men vil understreke at dette særlig vil være formålstjenlig i tett befolkede områder.

For å bedre kommunenes muligheter som aktiv samfunnsplanlegger og -utvikler, må kommunenes økonomi/handlingsrom styrkes.

I det regionale utviklingsarbeid er det viktig med et godt samspill mellom kommunene og regionen. Kommunene må ha innflytelse på utvikling av politiske strategier og virkemiddelbruk på regionalt nivå. Det er viktig for å få til gode, regionalt tilpassede samhandlingsprosesser mellom kommune- og regionalt folkevalgt nivå. Storbyer, byer, regionale sentra, omlandskommuner og periferikommuner har alle verdifulle fortrinn og viktige roller i den regionale utviklingen, og det er viktig å få til et best mulig samspill der ulike områder og forvaltningsorganer, samt næringsliv, FoU-miljøer mv, bidrar med sine ressurser til et felles beste.

Prosess

Fylkestinget slutter seg i hovedsak til flertallet på dette punktet. Fylkestinget vil understreke at reformbehovet er tilstrekkelig dokumentert gjennom et omfattende utredningsarbeid over flere tiår. Tiden er nå inne til å gjennomføre en reform der det folkevalgte mellomnivået forsterkes og gjøres handlekraftig slik at innbyggerne i sterkere grad får innflytelse over eget område, at politikken blir mer tilpasset til de regionale utfordringer og at Norge på en bedre måte kan nyttiggjøre seg ulike regionale fortrinn. Forsøksvirksomhet kan ikke erstatte en reform. Fylkestinget er enig med kommisjonen i at prosessen ikke må dra ut ytterligere i tid.

Fylkestinget støtter mindretallet i at endringer av fylkesgrensene med sikte på et styrket regionalt folkevalgt nivå på bekostning av statlig myndighet bør skje etter en grundig debatt i relevante fora.

Samspill mellom nivåene

Fylkestinget slutter seg til flertallet på disse punktene.

Fylkestinget vil understreke betydningen av at sentrale myndigheter reelt går inn for betydelig desentralisering av makt og myndighet til folkevalgte organer, og da er inneforstått med at dette også vil måtte innebære nye former for samarbeid mellom statlig og regionalt nivå slik kommisjonen her har anbefalt.

En desentralisering av beslutningsmyndighet på et politikkområde kan ikke få som følge at staten i neste omgang nedprioriterer området ved å kutte i bevilgningene, slik man har

sett eksempel på har skjedd etter iverksettingen av ansvarsreformen. Samarbeidsformene må ivareta både behovet for forutsigbare rammer og behovet for handlefrihet til å tilpasse politikken til regionale/lokale forutsetninger. Forslaget om statlig langtidsbudsjettering er svært interessant og bør utformes som handlingsprogram for en fireårsperiode.

Sametingets rolle

Fylkestinget slutter seg til flertallet på disse punktene.

7.4.3 Anbefalinger for økt verdiskaping i viktige distriktsnæringer

Naturressurser som regionale fortrinn

Fylkestinget slutter seg i hovedsak til kommisjonen og flertallets forslag på disse punktene.

Kommisjonens formuleringer her og under punkt 7.4.2 knyttet til samme tema reiser spørsmål om hvem som i ulike sammenhenger skal kunne legge rammer for kommunenes virksomhet, og i noe utstrekning fungere som "overkommune". Om det som i dagens system skal være statens representanter på ulike nivåer som legger rammer og stadig har avgjørende beslutningsmyndighet, eller om det er mer legitimt at regionens egne folkevalgte ivaretar en slik rolle i bestemte sammenhenger.

Fylkestinget vil her vise til at Regionaliseringsutvalget i sine møter med kommuner og regionråd i Troms ikke registrerte en motstand mot fylkeskommunen som overkommune, jf rapporten "*Hvem skal styre i nord?*". Tvert imot synes det å være større forståelse for at dersom skjønsmessige beslutninger fattet i folkevalgte organer skal måtte vurderes på nytt, så må dette skje av andre folkevalgte organer, og at de nordnorske fylkeskommuner sannsynligvis ville ha større legitimitet til å omgjøre skjønsmessige avgjørelser enn det statlige organer på regionalt nivå har i dag.

Det er behov for å formalisere mulighetene for geografisk differensiering innenfor areal- og ressursfeltet og å kunne utvikle tilpassede løsninger lokalt og regionalt. Fylkestinget etterlyser en oppfølging av Planlovutvalget NOU 2003:14 *Bedre kommunal og regional planlegging etter plan- og bygningsloven II*.

⇒ I tråd med Planlovutvalgets innstilling må det åpnes for rettslig bindende regionale planer for arealbruk.

Dette skal ikke være en detaljregulering av arealer i fylket, men for eksempel angi områder for tettstedsutvikling og grenser mellom bruk og vern. En forutsetning for at de regionale planene skal være rettslig bindende er sterk grad av medvirkning fra andre sentrale aktører, særlig fra kommunene, i planleggingen. En slik løsning vil bety en reell forsterking av demokratiet, der ansvaret flyttes nedover, nærmere folk.

⇒ Plan- og bygningsloven og sektorlovene må endres slik at statlige særlovmyndigheters inngripen i lokal planlegging og forvaltning reduseres. Utkastet til ny planlov er et godt verktøy for langsiktig, samordnende og politisk styrt samfunnsutvikling. Planlegging etter planloven må være grunnlag for all samfunnsplanlegging.

Fylkestinget mener at kommunene i sterkeste mulig grad skal bestemme i eget område innen areal- og ressursfeltet, og er derfor enig med kommisjonen i at kommunene bør gis frihet til å fatte endelige vedtak i flere plan- og reguleringsaker.

- ⇒ For de oppgavene innenfor areal- og ressursfeltet som det ikke er formålstjenlig å legge til kommunalt nivå bør det skje en mer konsekvent samling av utviklingsoppgaver til det folkevalgte organ på regionalt nivå. Dette innebærer at ansvar for kultur- og miljøvernforvaltning bør ligge i samme organ, og at myndighet som i dag angår arealforvaltning på regionalt nivå bør samles i et regionalt folkevalgt organ.

En overføring av miljø og landbruksavdelingene fra fylkesmannen til det folkevalgte regionale organ vil bidra til å styrke dette organets kompetanse og myndighet i plansaker.

Fylkestinget støtter kommisjonens mindretall i at det bør iverksettes en ny rovviltpolitikk som på en langt bedre måte enn i dag ivaretar bygdenes behov for å utnytte lokale utmarksressurser.

Landbruk

Fylkestinget støtter kommisjonens mindretall på 5.

Fylkestinget slutter seg videre til kommisjonens betraktninger ang. EØS-avtalen: Dagens regelverk og støttepraksis.

Fylkestinget vil forsterke kommisjonens tilrådninger omkring bruken av investeringsstøtte ved at denne brukes maksimalt i forhold til det som er tillatt i følge EØS-avtalen.

Fiskeri

Fylkestinget slutter seg til kommisjonens og flertallets anbefalinger. Det vises spesielt til flertallsanbefalingen om at fiskeressursene er nasjonale ressurser og at det innenfor dette prinsippet bør kunne utredes ordninger med et regionalt forvaltningsansvar. Fylkestinget ser forslaget om at eventuelle fremtidige ressursavgifter/grunnrenter bør tilfalle det regionale nivået som en naturlig videreføring av dette.

Fylkestinget mener at opprettholdelse og videreutvikling av Råfiskloven og Deltakerloven er viktig for fortsatt å ha en flåte eid av aktive fiskere slik flertallet anbefaler.

Havbrukssektoren

Fylkestinget støtter kommisjonens forslag om at dagens konsesjonsavgifter for nye havbruksanlegg bør avvikles og erstattes av en arealavgift som tilfaller kommunene. Hvordan denne skal utformes i forhold til henholdsvis gamle og nye anlegg bør avklares nærmere.

Fylkestinget vil slutte seg til behovet for FoU-innsats og vil påpeke behovet for differensiering i konsesjonsvilkår mellom regioner som følge av ulike regioners klimatiske forutsetninger for biologisk vekst.

Reiseliv

Fylkestinget slutter seg til kommisjonens punkter her.

Reiselivsnæringen i nord har behov for et sterkt kompetanseløft og startkapital for å utløse det salgspotensial som ligger i rein natur og spennende og spektakulære naturopplevelser.

Elektrisk energi

Fylkestinget støtter kommisjonens anbefalinger knyttet til elektrisk energi.

Fylkestinget vil imidlertid anføre følgende:

Vannkraft representerer store verdier for kommuner og fylkeskommuner, og alternative energikilder som vind og tidevann har stort utviklingspotensial i Nord. Det er derfor viktig å peke på hjemfallsordningen og kapasiteten på sentralnettet fra Nord-Norge. Hjemfallsutvalget skal legge fram sin innstilling til Olje- og energiministeren før jul. For at kraftproduksjon fortsatt skal være en viktig distriktsnæring, må hjemfallordningen opprettholdes. Det nåværende systemet for hjemfall har ført til sterke og lønnsomme kraftselskap i distriktene. En sidestilling av privat og offentlig eierskap innen kraftproduksjon vil ødelegge de positive effektene for lokalsamfunn, kommuner og regioner.

- ⇒ Hensynet til næringsutvikling og velferd i kommuner og regioner må være det førende i det videre arbeidet med hjemfallsordningen. Fylkestinget mener det må anses som et i høyeste grad berettiget krav at nåværende hjemfallsordning opprettholdes, som skiller mellom offentlig og privat eierskap. Fylkestinget forutsetter at som offentlig eierskap regnes også selskap eid av fylkeskommuner og kommuner.

Den ventede utviklingen innen energisektoren, med utnyttning av nye fornybare energikilder som vind og tidevann, og bygging av gasskraftverk med ny renseteknikk for CO₂, krever investeringer i sentralnettet. Denne utviklingen vil særlig gjøre seg gjeldende for Nord-Norge og Midt-Norge. Sentralnettet vil bli en flaskehals og virke begrensende på næringsutvikling om det ikke rustes opp.

- ⇒ Fylkestinget vil understreke betydningen av at nærings- og utviklingshensyn i vår landsdel blir ivaretatt ved vurderinger om fremtidige investeringer og prioriteringer knyttet til sentralnett for overføring av elektrisk energi.

Industri

Fylkestinget slutter seg til kommisjonens forslag på disse punktene.

Petroleum

Fylkestinget slutter seg til kommisjonens forslag på disse punktene.

Tjenesteytende/"nye" næringer

Fylkestinget slutter seg til kommisjonens forslag på disse punktene.

Lokalisering av offentlig virksomhet

Fylkestinget slutter seg til kommisjonen på disse punktene, men vil påpeke at selv om kommisjonen i 2. og 4. punkt går inn for at lokalisering av regionale og statlige arbeidsplasser også kan skje utenfor regionale sentra, vil slike sentra oftest være de mest naturlige steder for lokalisering av denne type virksomhet.

Tross regjeringens arbeid med å flytte ut statlige arbeidsplasser fra Oslo, viser statistikken at det stadig blir flere statlige arbeidsplasser i hovedstadsområdet. Det er viktig med henblikk på en mer balansert regional utvikling at arbeidet med å flytte statlige arbeidsplasser ut av Oslo videreføres, at lokalisering av ny statlig virksomhet som hovedregel skal skje utenfor Oslo, samt at etablering i hovedstadsområdet bør begrunnes særskilt.

7.4.4 Anbefalinger med sikte på økt innovasjon og nyskaping

Sterke og dynamiske regioner og miljøer

Fylkestinget slutter seg til kommisjonens forslag på disse punktene. Fylkestinget vil her understreke betydningen av at regionen gis økt finansielt handlingsrom for å drive kompetanseutvikling og videreutvikling av innovasjonssystemer og infrastruktur for kompetanseutvikling. Fylkestinget mener videre det særlig viktig å utforme en innovasjonspolitikkk spesielt tilpasset de små næringsmiljøene.

Innovasjonssystem – samspill

Fylkestinget mener dette er riktige og nødvendige strategier for å realisere målsettingene. Fylkestinget støtter disse strategiene.

Entreprenørskap

Fylkestinget støtter i hovedsak kommisjonen og kommisjonens flertall på disse punktene.

Fylkestinget støtter mindretallet i at ordninger som når kvinnelige etablerere må styrkes. Etablererstipend og nettverkskreditt er to ordninger av relativt lite omfang, målt i kroner og øre. Evaluering viser at disse ordningene i stor grad har nådd kvinner i etableringsfasen.

Det offentlige bør opprette egne stipendordninger for å fremme høyere realfaglig og teknologisk kompetanse.

Utdanning

Fylkestinget støtter kommisjonen og kommisjonens flertall på disse punktene. Men fylkestinget ønsker langt sterkere direkte regional styring også med de høyere utdanningsinstitusjoner i regionen.

Fylkestinget mener at større regioner kan styre ressursene til høgskolene og samordne tilbudene innenfor regionen, men at universitetene i landet bør være statlig finansiert med en sentral fordeling av fagfordypingsområder på et internasjonalt høyt nivå.

Fylkestinget vil påpeke behovet for å se Aetat, yrkesopplæring og utdanning i sammenheng. Oppgaver og virkemidler Aetat har i forhold til individuell opplæring og opplæring i bedrifter bør overføres til det regionale folkevalgte organ.

Forskning

Fylkestinget støtter kommisjonen og kommisjonens flertall på disse punktene. Se også uttalelse til punkt 7.4.2.

Kapital

Fylkestinget er enige i utvalgets anbefalinger.

Fylkestinget mener kommisjonen her har utviklet gode strategier. Lavere barrierer for å ta i bruk ulike typer "såkornfond" samt tilgang på risikovillig kapital er utfordringer av særlig relevans for landsdelen grunnet stor andel små- og mellomstore bedrifter.

7.4.5 Anbefalinger vedrørende utvikling av attraktive og livskraftige samfunn

Fylkestinget slutter seg til kommisjonens og kommisjonens flertall på disse punktene.

Troms fylkeskommune støtter kommisjonens anbefalinger angående samsvar mellom oppgaver og ressurser til kommunene og vektleggingen av at kommunene må få større frihet til å tilrettelegge velferdstilbud innen egne rammer.

I Troms er det i tillegg særdeles viktig å ta hensyn til at bosettingsmønster og næringsliv er sterkt påvirket av summen av statens nærings-, fiskeri-, infrastruktur-, energi-, helse-, velferds-, økonomi- og lokaliseringspolitikk. Et område hvor statens rammer for kommunenes og fylkeskommunens aktivitet er særdeles viktig er det kommunale inntektssystemet. Inntektssystemet ble innført i 1986 og ble sist evaluert av et eget utvalg i 1995. En ny evaluering av inntektssystemet er satt i gang (Borgeutvalget). Målsettingen er å utvikle et enkelt og rettferdig system.

Rammetilskuddet har fram til 2005 sikret fylkeskommunen og kommunene i Nord-Norge *bedre* rammevilkår, via Nord-Norge-tilskuddet, inntekt- og utgiftsutjevneende tilskudd og regionaltilskuddet, enn landet for øvrig. Dette betyr at vi er svært avhengige av distriktpolitisk motiverte deler av inntektssystemet, og følgelig sårbare for endringer i tilskuddsordningen. Kommunenes frie inntekter består av disse statlige overføringer og kommunenes skatteinntekter. Både regionaltilskuddet og Nord-Norge-tilskuddet er særskilte tilskudd for å sikre regionale og distriktpolitiske målsettinger. Regjeringen utreder nå om disse tilskuddene sikrer bosetting og levedyktige lokalsamfunn, og om denne typen særskilte tilskudd bør inngå i inntektssystemet. Staten bør sikre at det fremtidige inntektssystemet kompenserer for ufrivillige kostnader som følger av befolkningsstruktur, geografi og avstander.

7.4.6 Anbefalinger vedrørende samferdsel og annen infrastruktur

Fylkestinget støtter i hovedsak kommisjonen og kommisjonens flertall på disse punktene. Se også uttalelse til punkt 7.4.2.

Fylkestinget støtter mindretallet i at takstene på de dyreste fergestrekningene må reduseres betydelig som et første skritt på vegen til å gjøre fergene gratis på sikt.

7.4.7 Anbefalinger vedrørende geografisk differensiering av virkemidler

Smal distriktpolitikk

Fylkestinget slutter seg til kommisjonens innledende synspunkter i dette avsnittet vedrørende den smale distriktpolitikken, inkludert behovet for en geografisk avgrensning av hvor denne virkemiddelbruken skal skje, samt behovet for å gradere innsatsen ut fra denne inndelingen.

Det må understrekes at en sterk region må ha et helhetlig regionalpolitisk ansvar, inkludert ansvaret for distriktpolitiske spørsmål. Det lokale og regionale ansvaret i distriktpolitikken må økes. Det må være samsvar mellom målene i distriktpolitikken og de virkemidlene som settes inn.

Fylkestinget slutter seg videre til de tiltak kommisjonen anbefaler det bør gis prioritet til, samt flertallets anbefaling om at den smale distriktpolitikken må tilføres mer ressurser.

- ⇒ Samordningen og effekten av virkemidler innenfor den smale distriktspolitikken vil styrkes ved at disse samles i en budsjettpost under regional folkevalgt styring og forvaltes i samspill med regionale partnerskap.

Fylkestinget støtter også flertallets forslag vedrørende husbanken, pendlerfradrag og kollektive kommunikasjonsmidler/veistandard her.

Differensiert arbeidsgiveravgift

Fylkestinget stiller seg bak flertallets anbefaling, men mener det er nødvendig at regjeringen setter i gang en prosess som har til hensikt å sikre at denne ordningen innarbeides i EUs regelverk etter 2007.

- ⇒ Fylkestinget vil påpeke at kompensasjonsordninger for bortfallet av differensiert arbeidsgiveravgift også må videreføres etter overgangsperioden.
- ⇒ De næringsrettede utviklingsmidlene må være et supplement til og ikke en erstatning for andre distrikts- og regionalpolitiske virkemidler.

Distriktspolitiske virkeområder

Fylkestinget støtter kommisjonen på dette punktet.

Tiltak rettet mot særlig utsatte områder og småsamfunn

Fylkestinget støtter punktene vedrørende tjenestetilbud i småsamfunn, nærbutikker og førstelinjetjeneste for statlige etater.

Fylkestinget forventer at Regjeringen følger opp arbeidet med en arktisk sone.

Tiltakssonen for Finnmark og Nord-Troms må bestå med egne virkemidler og med ubeskåret virkemiddelinnsetning som den nordlige delen av en arktisk sone.

Tiltakssonen for Finnmark og Nord-Troms

Tiltakssonen for Finnmark og Nord-Troms er nylig evaluert, og har vist seg å ha hatt god effekt. Fylkestinget vil understreke betydningen av en fortsatt sterk og offensiv satsing i tiltakssonen, samt like satser og virkemidler i hele sonen.

Samiske områder

Fylkestinget støtter kommisjonen og kommisjonens flertall på disse punktene.

7.4.8 Økonomiske og administrative konsekvenser

Fylkestinget slutter seg til kommisjonens og kommisjonens flertall på disse punktene.

Fylkestinget sier seg også enig med de punktene som mindretallet på 5 her framfører, og vil særlig framholde at utvikling av livskraftige distrikt og regioner må sees som investering for framtidige inntekter til vår nasjonale økonomi. Rammene for den smale distriktspolitikken bør derfor økes og distrikts- og regionalpolitiske mål må gis økonomisk oppfølging i sektorpolitikken.

Arbeidet med en fylkestingsmelding om regionalisering

Avslutningsvis vil fylkestinget opplyse om at fylkesrådet i Troms har iverksatt et arbeid med en fylkestingsmelding om regionaliseringsproblematikken. Denne meldingen vil

foreligge tidlig i 2005 og også blant annet utdype spørsmål som er omtalt i foreliggende uttalelse, i tillegg til at også andre tema med relevans for regionaliseringsspørsmålet vil bli fokusert.”

Uttalelsen ble oversendt pr. e-post 14.01.2005.

Med vennlig hilsen

Ronald Rindestu
Fylkesordfører

Kopi:

- Sametinget
- Stortingsrepresentantene fra Troms
- Stortingsrepresentantene fra Nordland
- Stortingsrepresentantene fra Finnmark
- Fylkeskommunene i Norge
- Kommunene i Troms
- Kommunenes Sentralforbund Nordland
- Kommunenes Sentralforbund Finnmark
- Landsdelsutvalget
- Fylkesmannen i Troms
- Fylkesmannen i Nordland
- Fylkesmannen i Finnmark
- Næringslivets Hovedorganisasjon Troms
- Næringslivets Hovedorganisasjon Nordland
- Næringslivets Hovedorganisasjon Finnmark